

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

Του Καθηγητοῦ κ ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

Εὐχαρίστως ἀπαντῶ * εἰς ὠρισμένα σημεῖα περὶ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὥραίας ἀποφάσεως τῆς ἀγαπητῆς «Βιομηχανικῆς Ἀναγεννήσεως» νὰ ἐκδώσῃ πανηγυρικὸν τεῦχος διὰ τὸ νέον ἔτος 1962. Ἡ ἀπάντησις κατ' ἀνάγκην εἶναι περιωρισμένη καὶ περιληπτική. Εἰς τὰ βιβλία μου «Νέα Ἐποχὴ, νέα ἐκπαιδευτικὰ ἰδανικά», «Στοχασμοὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν», «Ἀπόψεις ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς Ἐπιτροπῆς Παιδείας», κλπ. δύναται νὰ ἀνατρέξῃ ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀσχοληθῇ ἰδιαίτερος ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν.

Πρέπει πάντως νὰ χαιρετισθῇ ὅτι ὑπάρχει μία οὐσιώδης πρόοδος εἰς τὸν τόπον μας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Πρέπει ν' ἀναγνωρισθῇ ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῆς τῆς μεταβολῆς ἀνήκει εἰς τὴν Ἀνωτάτην Βιομηχανικὴν Σχολήν, τὴν ὁμολογουμένως πρωτοπόρον, ὡς καὶ βραδύτερον εἰς τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος καὶ εἰς τοὺς νέους ἐπιστήμονας καὶ μάλιστα τοὺς ὑποτρόφους τῆς Τεχνικῆς Βοηθείας, τοῦ I.K.Y., τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως κτλ.

Ἔστω καὶ ἄργα, ἴσως πολὺ ἄργα, ἀντελήφθημεν, ὅτι εἰσῆλθομεν, ἐπὶ τέλους, εἰς νέαν ἐποχὴν, μὲ νέας συνθήκας, νέας ἀνάγκας, νέα ἐκπαιδευτικὰ καὶ κοινωνικὰ ἰδανικά καὶ κατ' ἀνάγκην νέα προγράμματα, νέα μαθήματα, νέας μεθόδους διδασκαλίας. Εἶναι θλιβερὰ διαπίστωσις ὅτι ἐνῶ οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ἀπεδέχοντο μὲ ὠριμότητα τὰς νέας ἀντιλήψεις, ἔστω καὶ ἐὰν μερικαὶ προήρχοντο ἀπὸ τὸν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ κόσμου, ἡμεῖς θύματα τῶν νεурώσεων καὶ ψυχώσεων τῶν Δεκεμβριανῶν γεγονότων, εἶδομεν μὲ πνεῦμα ἀντιδράσεως ἢ ὑποψίας τὴν δημιουργουμένην νέαν κατάστασιν.

Ἡ Ἀνωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολὴ ἐκόμισε τὰ «καινὰ δαιμόνια», καὶ δι' αὐτὸ ὄχι ὀλίγον ἐκακολογήθη. Εἰς τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος ὀφείλεται ὅτι ἔφερον Ἀμερικανοὺς ὁμιλητάς, ἔστω καὶ δευτέρας ἢ κατωτέρας ποιότητος, οἱ ὅποιοι ἐπεβεβαίωσαν τοῦ λόγου τῆς Σχολῆς τὸ ἀληθές. Αὐτὸ ὑπῆρξε μία οὐσιώδης ὑπηρεσία. Διότι οἱ καλοὶ τῆ πίστευ ἀντιδρώντες ἐπέισθησαν, ὅτι τὰ καινὰ δαιμόνια τῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς δὲν ἦσαν ὑποπτα καὶ κακοποιὰ! Ἔτερον ἐντελῶς εἶναι τὸ θέμα ἐὰν τὸ ΕΛΚΕΠΑ ἐπραγματοποίησε τοὺς σκοποὺς διὰ τοὺς ὁποίους εἶχε ταχθῆ. Οὕτω πως εἰσερχόμεθα εἰς τὸ νέον ἔτος 1962, ὄχι μόνον μὴ ἀντιδρώντες, ἀλλὰ καὶ πλειοδοτοῦντες εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὸ περιεχόμενον μαθημάτων νέων, μὴ ὄπως ἡ Ὀργάνωσις, ἡ Ψυχοτεχνικὴ, αἱ Ἀνθρώπινοι καὶ Δημόσιοι Σχέσεις, ἡ Κοινωνικὴ Ψυχολογία, ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, ἡ Βιομηχανικὴ Κοινωνιολογία, ἡ Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας κτλ.

Δεύτερον σημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφιστῶ τὴν προσοχήν: Ἀρχίζει καὶ εἰς τὸν τόπον μας νὰ γίνεται ἀντιληπτὸν ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρξῃ στενὴ συνεργασία μεταξὺ τῶν Διδασκόντων καὶ τῆς πράξεως. Ἀλλαχοῦ Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ Οἰκονομικοὶ παράγοντες συνεργάζονται στενῶς διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν σκοπῶν. Θεωρία καὶ πράξις, ἐπὶ τέλους, πλήρως συνεδέθησαν. Ἀρχαιότατα μεγάλα Πανεπιστήμια, ὅπως ἡ σεβασμία Σορβόννη, καλοῦν τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ ἡγέτας καὶ ἀνωτάτους ὑπαλλήλους τοῦ κράτους νὰ συμπράξουν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὴν καθοδήγησιν ἀνωτάτων

* Ἀπάντησις εἰς ἐρώτημα τοῦ περιοδικοῦ «Βιομηχανικὴ Ἀναγέννησις».

Σχολών της, Ίνστιτούτων και Σεμιναρίων. Και να σκέπτεται κανείς ότι από του 17ου αιώ-
νος, από του Γαλιλαίου, είχε διακηρυχθῆ ἡ ἀρχὴ αὐτή, ἡ ὁποία ὀλοκληρωτικῶς ἐφαρμο-
γὴν λαμβάνει ἀπὸ του μεσοπολέμου καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ἡ ἀρχὴ τῆς μείζονος ἀποδόσεως, λήγοντος τοῦ 1961, μὲ πλήρη συνδυασμὸν τοῦ
γαλλικοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἀμερικανικῆς τεχνοκρατικῆς ἀντιλήψεως, ἐγίνετο, ἐπὶ τέλους,
κοινὸν κτῆμα καὶ εἰς τὸν τόπον μας, ὅταν πλέον ἐγένετο ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ Ἑλλάς πολιτικῶς
δὲν δύναται νὰ ἐπιβίωσῃ παρὰ μόνον ἐὰν ἐκμεταλλεῖται τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν διαγράφει ὁ
εὐρύς χώρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς—σήμερον οἰκονομικῆς καὶ αὐρίουοῦ κατ' ἀνάγκην πολιτικῆς—Κοι-
νότητος. Τώρα, καὶ αὐρίουοῦ περισσότερον, θὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι, ἐθεωρήθη ὡς ὑποπίτος
παραδοξολογία μου ὅτι ἡ μεγαλύτερα ἀνακάλυψις τοῦ μεσοπολέμου μετὰ τὴν ἀτομικὴν ἐνέρ-
γειαν εἶναι ὁ «ἄνθρωπος», ὁ πραγματικῶς πλήρης ἄνθρωπος, ποῦ συνιστᾷ ὁ ἐξανθρωπισμένος
παραγωγός.

Ἐὰν δὲν γίνῃ εὐστροφὸς πολιτικὸς χειρισμὸς, θὰ ἀντιμετωπίσωμεν σκληρὰς ἡμέρας ἐντὸς
τοῦ εὐρυτέρου εὐρωπαϊκοῦ χώρου ὄχι λόγῳ κυρίως τῶν ὑλικῶν μας μειονεκτημάτων. Ἡ Γερ-
μανία ἀνασυνεκροτήθη ἀκριβῶς διότι πάντα τὰ παλαιὰ της μηχανήματα εἶχον καταστραφῆ ἢ
ἀνοήτως εἶχον ληφθῆ ὡς πολεμικαὶ ἀποζημιώσεις, ἀντὶ νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ ἠττημένοι χιτλε-
ρικοί, δηλ. τὰ 99% τῶν Γερμανῶν, νὰ ἀνοικοδομήσουν ἐπὶ τῶν εἰρηπίων τῆς γερμανικῆς
κτηνωδίας μίαν νέαν Εὐρώπην. Ἡ Ἑλλάς δύναται ταχέως νὰ μεταβάλλῃ τὸν ὑλικὸν της ἐξο-
πλισμὸν. Δύσκολον εἶναι νὰ ὀργανώσῃ καὶ νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὸ ἔμψυχον ὑλικόν. Ἡ Παιδεία
εἶναι ἔργον μακρᾶς πνοῆς, ὑπερδεκαετοῦς μορφώσεως νέων ἀπὸ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μέ-
χρι τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἀπὸ τῶν συμπληρωματικῶν Κέντρων Μετεκπαιδεύσεως, ἀπὸ
τοῦ ἀ' μέχρι τοῦ τελευταίου σταθμοῦ μέχρι τῶν Κέντρων Ἐρεῦνης, ἀπὸ τῶν νέων μέχρι τῶν
ὑπηρετούντων ἤδη εἰς τὰς κρατικὰς καὶ ἰδιωτικὰς ὑπηρεσίας. Πρέπει νὰ ἐπαναλάβω διὰ πο-
σοστὴν φορὰν ὅτι ἡ Ἐκπαίδευσις εἶναι ὄχι γενικῶς πολιτιστικὸν θέμα, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην
πρωτίστως παραγωγικόν.

Εἶναι πολὺ εὐκόλωτερον νὰ εὑρεθοῦν τὰ ξένα ἢ ἑλληνικὰ κεφάλαια διὰ τὴν ἰδρυσιν
συγχρονισμένων ἐπιχειρήσεων. Τὸ δυσχερὲς εἶναι ἡ ἀνεύρεσις τῶν καταλλήλων καὶ ἱκανῶν
ἀνθρώπων διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν των, ὡστε ἡ Ἑλλάς νὰ μὴ μεταβληθῆ εἰς χώραν ἀνει-
δικεῦτων ἐργατῶν, κοπανατζήδων ὑπαλλήλων, παρασιτικῶν προϊσταμένων καὶ εὐαρίθμων
ἐκμεταλλεῦτῶν τῆς κομματικῆς των ἰσχύος, εἰς βάρος, φυσικῶς, τοῦ ἔθνους. Εἰς τὴν Εὐ-
ρώπην τῶν μορφωμένων ἀνθρώπων διαπιστώνεται εἰς τεράστιον ὀργανισμὸν ἀπὸ εἰδικούς
καὶ ἐμπνευσμένους ἀνθρώπους τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως. Ἀντιλαμβάνονται ὅτι πέραν τοῦ
Ἀτλαντικοῦ ἔχει πραγματοποιηθῆ μία τεραστία τεχνικὴ ἀλλὰ καὶ ἐκπαιδευτικὴ ἐπανάστα-
σις. Διδάσκονται οἱ Εὐρωπαῖοι ἀλλὰ δὲν ἐπαναλαμβάνουν ἀναμηρυκάζοντες τὰ ἐκεῖ τελούμε-
να ἐξῶ χρόνου ἢ τόπου εὐρισκόμενοι, ὅπως ἀτυχῶς ἐζητήθη νὰ γίνῃ ἐδῶ.

Ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ σημειώων, τὸ ἔτος 1962 θὰ εἶναι ἡ τελευταία ὥρα τῆς Παιδείας.
Δὲν ὑπάρχει καιρὸς. Τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, περὶ τῶν ὁποίων ὠμί-
λησα εἰς τὴν διάλεξίν μου τοῦ 1946, εἶναι πλέον κύριον θέμα τῆς Χώρας. Χωρὶς ἐκσυγχρονισμέ-
νον Ἑλληνας θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ διατηρήσωμεν μίαν οὐσιαστικῶς ἐλευθέρην Ἑλλάδα. Θὰ
μείνωμεν ἐντὸς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου περιοχὴ διὰ τουρισμὸν εἰς τουριστὰς αἰσθανομένους
τὴν ἀνάγκην νὰ ταξιδεύσουν εἰς ἀπολιτίστους χώρας μὲ λαμπρὸν μέλημα καὶ φλογερὸν ἥλιον